

geografiske Grupper, til det vi kalder Racer i egentlig Forstand. Herefter defineres en Race som en Gruppe Mennesker, der er fælles om visse normale arvelige Egenskaber med en bestemt ikke altfor stor Variationsvidde, og som lever indenfor mere eller mindre vel afgrænsede Omraader. Men samtidig fremhæves dog Vanskeligheden ved at sondre imellem de forskellige hinanden nærstaaende Racetyper, fordi der forekomer saa mange Overgangs- og Blandingsformer.

Dernæst omtales ganske kort, hvad man ved om Racernes Oprindelse, hvorefter følger et interessant Kapitel om Fortidsmennesket, og endelig gennemgaas i Bogens sidste Afsnit, der udgør ca. $\frac{1}{3}$ af hele Bogen, Spørgsmaalet om Nutidens Menneskeracer, idet der begyndes med Istiden, hvorefter de vigtigste nulevende Menneskeracer beskrives, og der sluttet af med en kort Oversigt, hvad man kan formode om de forskellige Racers Udvikling i Fremtiden.

Der er overalt lagt Vægt paa at give Fremstillingen en saa almenforstaaelig og underholdende Form som mulig, og man undgaar ikke Omtale af saadanne mere eller mindre aandfulde Gætninger, som er saa karakteristiske for Antropologien. Eksempelvis nævnes, hvordan det har været hævdet, at Feltmarskal von Hindenburg, som er Repræsentant for den faliske Race, formodentlig nedstammer umiddelbart fra Cromagnon-Racen, medens den islandske Forfatter Gudmundur Kamban skal have Borreby-Racens karakteristiske Træk og Leo Tolstoj viser stor Lighed med de gamle Ainuer, der udgjorde Japans Befolkning i Stenalderen. Men der findes dog ogsaa i Bogen saa mange sikre Kendsgjerninger og interessante Iagttagelser, at enhver kan læse den med Udbytte.

Tage Kemp.

Betænkning angaaende Færøernes Erhvervsforhold afgivet af det af Statsministeriet under 12. April 1938 nedsatte Udvalg. H. N. Jacobsens Bókahandils Accidenstrykkeri, Thorshavn 1939. 17 × 26 cm, 300 Sider.

Med grundighed og forbilledlig hurtighed arbejdede det af Statsministeriet nedsatte udvalg, der skulde „undersøge Produktions- og Erhvervsforholdene paa Færøerne og eventuelt fremsætte Forslag om Foranstaltninger til Forbedring af disse Forhold, derunder en videre Udvikling af Landbruget og Fiskeriet og Oparbejdelse af nye Næringsveje“. Udvalget blev nedsat i foraaet 1938, og dets 300 sider store betænkning forelaa trykt i efteraaet 1939. Det er et dygtigt arbejde, der heri er nedlagt af en række repræsentanter for de færøske erhverv, færøske rigsdagsmænd og danske embedsmænd.

Saa meget mere beklageligt er det, at der netop nu, i hvert fald for en tid, er sat bom for dansk støtte og opmuntring til erhvervslevets fremme.

De, der interesserede sig for disse problemer, havde i aarene 1904—1919 et udmærket forum for drøftelse deraf i tidsskriftet „Atlanten“, der blev udgivet af foreningen „De danske Atlanterhavsøer“. For landbrugets vedkommende foreligger en stærkt subjektivt præget „betænkning“ i Winther-Lützens „Landbruget paa Færøerne“, 1924. Et af de problemer, der stadig dukker op i drøftelserne, er udskiftningen af odelsjorden. Færøerne trænger stadig til en indgribende reformlovgivning paa landbrugets omraade; den danske stat tog i 1781 opgaven den danske bondejords udskiftning op og gennemførte den, men en tilsvarende overgang fra middelalderlige til moderne forhold venter endnu paa sin gennemførelse paa Færøerne. 1832 indsendte amtmand *Tillish* et forslag til regeringen uden at vinde forstaaelse trods indgaaende motivering. Arbejdet gik i den følgende tid væsentligst ud paa at holde igen paa den stadig fremadskridende deling, at indskrænke udstykningsfriheden. 1898 fremkom et forslag fra lagtinget, og sagen forelagdes paany i den i 1908 nedsatte store landbokommission, der i sin meget omfattende betænkning i 1911 fremsatte en række udførlige lovudkast. Det varede dog adskillige aar, før der kom nogen lov, og den virker langsomt; der er et godt stykke vej til den endelige løsning endnu, og det er ikke uden grund, at Jørgen-Frantz Jacobsen („Færøerne“, 1937) siger: „Sagen begynder at haste. Det er ikke blot af økonomisk, men ogsaa af samfundsmæssig betydning, at den færøske befolkning knyttes nærmere til den jord, der gennem saa mange aarhundreder har været kærnen i dens tilværelse. Det vil ikke blot give bedre kaar. Det vil ogsaa give mere stabile sociale forhold. Det er ikke godt for et folk at skulle bygge hele sin eksistens paa havet.“

I den anmeldte betænkning fremhæver udvalget i lighed med ovenstaaende citat, at fiskeriet ganske vist fremdeles uundgaaeligt maa blive Færøernes bærende erhverv, og at der som følge heraf maa gøres, hvad der kan, for at sikre dette erhvervs trivsel; men samtidig fremhæves det, at man ikke ensidigt bør sætte alle kræfter af arbejde og kapital ind paa fiskeriets udvikling. Det er en svaghed ved ethvert samfund, naar det ensidigt sætter sin lid til et enkelt erhverv. Samtidig er det ganske vist tegn paa driftighed hos den færøske befolkning, at de naturlige erhvervs muligheder, som øernes beliggenhed medfører, er udnyttet saa stærkt, som tilfældet er.

Retningslinien bør være den, siger udvalget, at fiskeriet supple-

res med andre erhvervsgrene, i første række landbrug, ikke blot saaledes, at der tilstræbes anden hovedbeskæftigelse end fiskeri for en stor del af øernes befolkning, men ogsaa — og maaske nok saa meget — saaledes, at der for det størst mulige antal fiskere tilstræbes bibeskæftigelse ved andre erhverv, først og fremmest landbrug. Ved dette sidste vilde man bl. a. opnaa at udnytte fiskerens arbejdskraft udenfor fiske-sæsonen.

Paa udskiftningsspørgsmaalet er kun ofret 24 linier, skønt det understreges, at man anbefaler, at udskiftningen genoptages og fremmes. Dette finder sin forklaring i, at udvalget allerede 27. september 1938 havde tilsendt regeringen et lovforslag derom paa grundlag af det i lagtinget i 1936 fremsatte forslag; det var allerede ved betænkningens fremkomst ophøjet til lov.

Denne kommissions hovedarbejde laa iøvrigt ogsaa, ifølge sagens natur, paa et andet punkt end landbokommissionens; da fiskeriet for tiden er hovederhvervet, er det dettes fortid, nutid og fremtid, der sættes under diskussion. Først i anden række kommer landbruget og dernæst minedrift, hvalfangst, jagt og fuglefangst, det nye erhverv pelsdyravl samt handel.

Undersøgelserne er foretaget med et vist geografisk udsyn, idet der for fiskeriets vedkommende er sammenlignet med Islands, Norges, Englands og tildels Shetlandsøernes og Newfoundland's fiskerimuligheder og deres udnyttelse, og for landbrugets vedkommende med Norges og Islands mejeribrug og Islands faareavl, Norges pelsdyravl, og Shetlandsøernes landbrug med særlig henblik paa faarebruget, mejeribruget og fjerkræavl (idet hovedvægten i fremstillingen dog er lagt paa de heldige sider af disse omraaders erhverv) og endelig „uld-husfliden“ i de skotske højlande, Hebriderne og Shetlandsøerne, paa hvilke sidste øer hovederhvervet synes at være strikkekonernes hjemmearbejde. Udvalget gaar ind for en videre udvikling af uldindustrien paa Færøerne, en form for hjemmeindustri, der efter udvalgets mening er en af de betydningsfuldeste veje til fremskaffelse af supplerende beskæftigelse og indtægter for store dele af den færøske befolkning, som ikke har fuld beskæftigelse aaret rundt; i de første maaneder af 1940 fik udvalget støtte i sine synspunkter ved det danske militærs bestillinger af færøske strikkede trøjer.

Mange af de i „Atlanten“ fremførte klager og gode raad, der oftest er stærkt subjektivt prægede og af et mere eller mindre poetisk anstrøg, har i aarens løb gjort deres virkning, og det er at haabe, at man ad aare vil kunne sige det samme om den strengt saglige betænkning af 1939.

Nogle faa indvendinger: Det nævnes (s. 126—27), at der fandtes faar paa øerne ved Nordmændenes kolonisering, og derefter, at der nu kan tales om en særlig færøsk race, hvoraf man faar det fejl-agtige indtryk, at det er den samme race, der er tale om.

Under omtalen af mælken (134) staar følgende, som er vanskeligt at faa mening i: „hvortil bemærkes, at Vaag er selvforsynende, og at Porkere vel ogsaa sælger mælk til Vaag.“ S. 14 maaes sildens vægt i Tdr., for aarene 1931—36 og 1938, medens vægtangivelsen for silden 1937 og for de øvrige fisk 1931—38 er kg. S. 69 staar hele tiden *sildeindustri* for -fiskeri, hvilket er saa meget mere uheldigt, som ordet andetsteds i bogen er brugt i sin rigtige betydning. Nedgangen i hjemmefiskeriet tilskrives (bilag 3) trawlernes ødelæggelse af bundvegetationen. Det er en almindelig udbredt opfattelse blandt fiskerne deroppe, men den er ifølge det internationale havforskningsinstitut forkert. Derimod har trawlernes *rovdrift* i de færøske farvande været af stor betydning for nedgangen i hjemmefiskeriet.

S. 7 omtales en ikke ubetydelig bortflytning fra øerne til det øvrige Danmark; en kontrol med tallene viser imidlertid, at det i de sidste 5 aar kun har drejet sig om 0,6 % af befolkningen eller mindre end halvdelen af den aarlige befolkningstilvækst i samme tidsrum; Færingerne er et folk i hurtig vækst.

Et i dagspressen omtalt projekt, der synes af en vis interesse, er ikke omtalt og vurderet: den nyere tids udvikling indenfor fiskerierhvervet har medført, at Færøernes beliggenhed — verdensøkonomi og internationalt samarbejde paa fiskeriets omraade forudsat — synes at give dem mulighed for at placere sig som erhvervsmæssigt centrum for udnyttelsen af Nordatlantens fiskerigdomme. Trawlfiskeriet er meget følsomt overfor afstanden til kulstationer og fiskeindustrivirksomheder. Bunkerstationer, saltdepoter, æggehvide- og fiskemelsfabrikker, anbragt i en frihavn paa øerne, synes gennem aarene at kunne spare millioner for Nordatlantens trawlerflaader; det vilde betyde en besparelse paa omtrent en uges sejlads fremfor at bringe fangsten i raa tilstand til England eller Tyskland. Kulminerne har mængder af kul, som synes for daarlige til eksport, men billige nok til rentabel anvendelse i industrielle virksomheder.

Selvom oparbejdningen af industrivirksomheder skulde foregaa for udenlandsk kapital, vilde den alligevel bidrage til at formindske den risiko og usikkerhed, som hidtil har været forbundet med færøsk fiskeri. Det synes at kunne give en forøget og jævn beskæftigelse og dermed stabilisere øernes økonomi, og det vilde sik-

kert ogsaa lette dem overgangen til et gennemført moderne trawlfiskeri.

— Men med den anmeldte betænkning er litteraturen blevet beriget med en kilde, hvoraf man længe vil kunne øse værdifulde oplysninger om erhvervslivet paa de fjerne taageøer og om love og foranstaltninger til dets fremme i nutid og nærmeste fremtid.

Betænkningens forslag er blevet behandlet i Lagtinget, der afgav indstilling til Statsministeriet i slutningen af 1939, men paa grund af de vanskelige kommunikationsforhold kunde de forskellige ministerier først føre arbejdet videre i forsommeren 1940, da forbindelsen mellem Færøerne og det øvrige land var afbrudt, saaledes at de fornødne forhandlinger med Amt og Lagting for tiden ikke kan føres.

Aa. H. Kampp.

Nyt Færdselskort over Danmark. 1:150,000. 10 Blade (12 × 25 cm). Geodætisk Institut. København 1940. Pris pr. Blad Kr. 1,80 + 20 %.

Det ny Færdselskort, som i Løbet af indeværende Aar planlægges, og hvoraf paa nærværende Tidspunkt 4 Blade foreligger, er beregnet som Automobilkort. Derfor indtager Vejene en dominerende Plads i Kortet, medens Landskabstegningen indskrænker sig til de groveste Træk. Hovedvejene er vist med en bred, rød Linje, andre Veje med rød Dobbeltlinje, gode Biveje er brune, medens mindre gode staar med en tynd, sort Linje. I Randen af hvert Blad er der indsat Gennemkørselskort for alle de paa Bladet værende Købstæder.

Hele Udførelsen er beregnet paa, at Kortet skal kunne læses i en kørende Vogn, men til Trods for, at der er en stor Mængde Signaturer, virker Kortet paa ingen Maade overlæsset.

Falsningen er den fra tidligere Blade kendte, hvorved man undgaar Risikoen for at rive Kortet i Stykker. Papiret er ualmindelig svært og stærkt, og Kortet vil utvivlsomt faa meget stor Udbredelse, naar Automobiltrafikken igen kommer i Gang paa de danske Landeveje.

N. N.

Gustav Braun: Die Formenwelt des deutschen Bodens. Deutscher Boden, Band VII. 151 S. (22 × 14 cm). Ill. Verlag: Gebrüder Borntraeger. Berlin 1939.

Grundlaget for Gustav Brauns nye Bog er et meget omfattende Kendskab til den vældige Litteratur over Tyskland i Forbindelse med en dyb Fortrolighed med det tyske Landskabs mange Former og Formgrupper, som Forfatteren gennem et langt Forskerliv har